

Article

Lliçó inaugural del curs acadèmic 2005-2006
de la UOC

Els biaixos de l'electricitat

<http://www.uoc.edu/inaugural05/cat/kerckhove.pdf>

Derrick de Kerckhove

Article

Lliçó inaugural del curs acadèmic 2005-2006 de la UOC

Els biaixos de l'electricitat*

<http://www.uoc.edu/inaugural05/cat/kerckhove.pdf>

Derrick de Kerckhove

Resum

En funció de la tecnologia mitjançant la qual vehiculem el llenguatge, podem definir tres etapes cognitives –en les quals es modifica el mateix llenguatge i el model cognitiu i les capacitats cognitives de les persones– en la història de la humanitat: la tradició oral, la llengua escrita, i l'era de l'electricitat. L'era de l'electricitat, que amplia, accelera i redistribueix el llenguatge amb tecnologies cada cop més complexes i codis cada cop més refinats, pot subdividir-se al seu torn en tres fases: una primera d'analògica, seguida d'una fase digital, fins a l'aparició de la tecnologia sense fils. Totes tres es caracteritzen per tendències comunes inherents a les noves tecnologies que estenen la seva influència directament durant el seu ús i funcionament, però també als efectes que aquestes tecnologies tenen en el comportament social. el nou espai cognitiu actua totalment per mediació d'una pantalla, la qual s'ha convertit en el principal enllaç amb la informació i ha evolucionat de la comunicació unidireccional a tecnologies interactives d'intercanvi i participació en el procés per arribar a compartir informació a través de les xarxes, com en el cas dels blocs, que constitueixen una personalitat digital activa que es pot controlar i que permet crear comunitats en xarxa. Paral·lelament, però, s'està produint una interconnexió cada vegada més gran de les tecnologies i de la informació disponible en les xarxes –tant la que el mateix usuari fa pública, com la que ell no pot controlar– sobre la personalitat digital, ja sigui amb finalitats purament comercials o com a sistema de supervisió i seguretat. Aquest fet ha obert un debat que qüestiona si aquest procés ens condueix inevitablement cap a una pèrdua d'autonomia i d'identitat privada davant les xarxes.

Paraules clau

electricitat, Internet, bloc, personalitat digital

He travessat una petita *crisi de bloquantitat*.¹

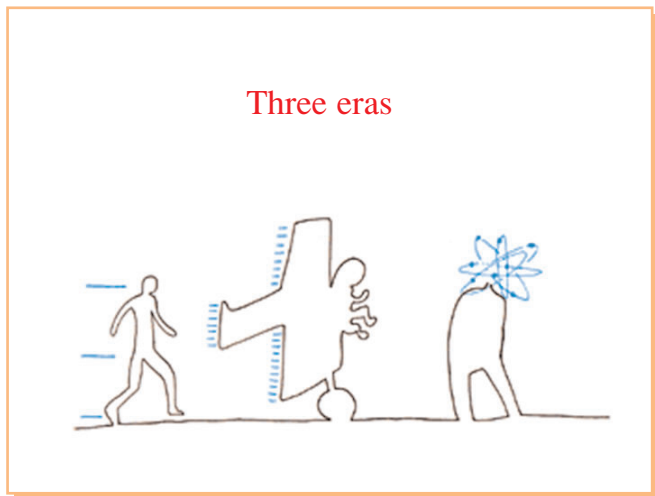
Benvolguts alumnes i col·legues, per a mi és un gran honor inaugurar el nou curs acadèmic d'una de les primeres comunitats acadèmiques en línia d'Europa. Vull felicitar la Universitat

Oberta de Catalunya per la seva tasca contínua i els bons resultats obtinguts. En aquesta conferència examinaré algunes de les condicions que han fet possible el conjunt de les nostres connexions i intentaré discernir tendències i models que apareixen actualment.

* Vaig començar a pensar en termes de biaixos de l'electricitat arran d'una conferència a Madrid (ACTS, 21 de gener). Aquesta és una versió ampliada del text i també dels raonaments...

[Títol original: *The Biases of Electricity*, a <http://www.uoc.edu/inaugural05/eng/kerckhove.pdf>]

1. Enviat per D-Max del bloc [buckeyepundit](http://buckeyepundit.blogspot.com/2005_04_01_buckeyepundit_archive.html) a http://buckeyepundit.blogspot.com/2005_04_01_buckeyepundit_archive.html

[Tres etapes]

Tecnologia i llenguatge

En la història de la humanitat hi ha hagut tres etapes cognitives molt importants i, encara que actualment totes tres estan superposades i entrelligades, s'han fonamentat en les relacions entre tecnologia i llenguatge. Cada vegada que s'introdueix una nova tecnologia dominant per donar suport al llenguatge, aquesta modifica tant el llenguatge i la forma cognitiva de l'usuari com la capacitat de cognició de la persona. Les cultures orals es basen en un llenguatge que se sosté únicament sobre el cos humà; en aquest sentit, es pot dir que el llenguatge és exclusivament biològic. Tots els nostres gests reflecteixen el paper que té el cos en la producció de significat i com a acompanyant del llenguatge. Encara queden molts vestigis de les cultures orals, però actualment n'hi ha molt poques, si és que n'hi ha cap, que s'hagin escapat totalment de la influència de les darreres tecnologies, especialment de les tecnologies elèctriques. L'alfabetització va externalitzar i va fixar el llenguatge fora del cos humà, i el va fer reconeixible com a instrument. L'alfabetització va fer possible que cada persona, individualment, s'apropiés del llenguatge. L'alfabetització va donar durada a la tecnologia del llenguatge fixat i d'aquesta manera va fer possible que esdevingués referència. Convertit en la referència d'elecció per al coneixement, la llei i el comerç, el llenguatge escrit va estendre els seus biaixos per tots els terrenys de l'activitat humana.²

La situació en què ens trobem actualment és la d'una ràpida metamorfosi provocada per les tecnologies que donen suport al nou llenguatge, ja que acceleren i recombinen les propietats i les característiques tant de la cultura oral com de l'escrita. L'electricitat

interpretava i redistribueix el llenguatge en nous i complexos models d'associació i dissociació.

Electricitat

La tercera etapa, l'etapa elèctrica, la tenim a sobre com la hi hem tinguda des de l'aparició del telègraf. El telègraf va posar en marxa la interacció entre tecnologies més importants de la història en aplegar electricitat i llenguatge. El resultat va ser i continua essent gairebé mític. El telègraf –i les múltiples variacions que té en l'entorn tecnològic actual– fa desplaçar el llenguatge a la velocitat de la llum. L'electricitat accelera, amplifica i redistribueix el llenguatge en xarxes que s'amplien infinitament i són cada cop més senzilles (quant al tractament i la gestió) i alhora cada cop més complexes (quant a la interacció entre nivells de significat). La màxima velocitat multiplicada per la màxima complexitat produeix noves formes, noves tecnologies cada dia (cada minut, tal vegada, si tenim en compte les innovacions de programaris). Hi ha hagut un progressiu refinament del codi des de les 26 lletres de l'alfabet fins al 01 de l'entorn digital,³ que està directament relacionat amb la necessitat de les grans capacitats i versatilitat que requereix la codificació. Com més petita és la unitat, més gran és el nombre de combinacions possibles. L'alfabet pot traduir gran part de l'experiència humana en 26 lletres, però només pot referir-la en forma lingüística. Si la resolució del sistema per a representar l'experiència es millora mitjançant un codi format exclusivament per zeros i uns, aleshores les coses es poden traduir mitjançant un sol símbol, ON o OFF. En aquest punt de resolució, les experiències sensorials i les substàncies materials així com també les seqüències lingüístiques i altres estructures poden traduir-se i reproduir-se o recombinar-se en els nostres entorns digitals. La traducció en seqüències de zeros i uns permet no solament traduir el significat verbal i el llenguatge parlat, sinó també el tacte, la visió i l'oïda. En l'àmbit digital multisensorial, 0 i 1 esdevenen els mínims denominadors comuns de totes les nostres experiències físiques i mentals, reals i virtuals. Aquest és un dels aspectes interessants d'aquesta segona fase de l'electricitat.

Tres fases

Efectivament, siguem conscients que la digital és només la segona fase de l'electricitat. La primera –que, per descomptat, continua mentre es desplega la segona– és la fase analògica que comporta llum, calor i energia. En la fase analògica, els senyals, com els de ràdio, telèfon, televisió o discs de vinil s'amplifiquen i es transporten, però no es modifiquen ni es recreen en el punt d'arribada. En la fase segona, el senyal digital es crea, es processa i es distribueix instantàniament quan això es demana,

2. Marshall McLuhan va donar a conèixer les seves observacions entorn d'aquesta tendència a *La galàxia Gutenberg*.

3. Un pas intermediari en la reducció del nombre de signes és el codi Morse, que és una divisió en tres parts, llarg-curt-res.

com si es tractés d'un pensament a la ment. La fase segona tècnicament és digital, però és també predominantment cognitiva. En el mode analògic l'electricitat imita les funcions musculars del cos i en el mode digital imita la cognició. Quan «es digitalitza», el desenvolupament de la cultura passa d'una relació amb l'electricitat muscular i fisiològica basada en el cos a una altra de mental, psicològica, basada en la ment. I en aquests moments ens trobem en plena tercera fase, un estat sense fils en què la totalitat del sistema electrònic sensorial, muscular i cognitiu retorna al cos de l'usuari.

Some key biases of the digital phase

- **Virtuality**
- **Connectivity**
- **Hypertextuality**
- **Interactivity**
- **Transparency**
- **Globality**
- **Convergence**
- **Immersion**
- **Random Access**
- **Mobility**
- **Ubiquity**
- **Real-time**

0.10.20.40.81.01.2

[Alguns biaixos clau de la fase digital: Virtualitat, convergència, connectivitat, immersió, hipertextualitat, accés aleatori, interactivitat, mobilitat, transparència, ubicuitat, globalitat, temps real]

Biaixos

Vull donar al terme *biaixos* el mateix significat que té en el famós llibre de Harold Innis *The Bias of Communication*, això és, una tendència inherent a la tecnologia a estendre la seva influència no solament d'una manera directa durant l'aplicació, sinó també després, en els efectes que la tecnologia té en el comportament social. Per tant, la cultura que practica l'ús de l'esmentada tecnologia mostrarà diverses tendències que la reflectiran, les quals allhora estaran recolzades i reforçades per la seva propagació.

L'electricitat en les seves tres fases presenta molts més biaixos dels que mostra la llista que figura més amunt, i la fase sense fils encara n'hi està afegint més. Aquesta llista és merament indicativa i es basa en tendències que són específiques, si no exclusives, de l'electricitat en general i de la digitalització en particular. Això implica que no poden donar-se sense el nou tipus de lògica que el món digital ha aportat a les tecnologies electròniques tant en maquinari com en programari.

Virtualitat

La virtualitat és l'estat de disponibilitat que l'electricitat dona a les xarxes i als instruments electrònics que utilitzem a la vida diària. És com si moltes parts de tot el sistema electrònic del món fossin capaces, de cop i volta, de pensar abans d'actuar. Pensar és una operació virtual, igual que ho és imaginar, com Don Quixot va descobrir ben a desgrat seu. En aquest sentit, els humans som profundament virtuals, més que cap de les màquines que haguem inventat. La diferència és que les xarxes fan possible que les persones siguin virtuals juntes en una infinitat de combinacions possibles i que pensin juntes, de manera que hi hagi una multiplicació de ments per ments. La virtualització del pensament és un tret emergent de l'electricitat.

Connectivitat

Com la virtualitat, la connectivitat i la interactivitat són condicions inherents a la vida d'ara endavant aplicades a la tecnologia. La connectivitat ha augmentat exponencialment des de la invenció del telègraf, des de la connexió punt a punt fins a la connexió de tot amb tot en menys de dos-cents anys. Aquest irrefrenable impuls cap a la connexió s'expressa en l'última tendència de tecnologies com l'RFID i Internet Zero. L'RFID –o aparell d'identificació per ràdio-freqüència– és una tecnologia mitjançant la qual la traçabilitat de totes les etiquetes de totes les peces de roba i de cada producte produït i venut serà immediata. És, per dir-ho d'alguna manera, un codi de barres universal però únic, neutral però permanent, latent però sempre recuperable. En altres paraules, qualsevol peça de roba que portem té una sola i única adreça, única, és a dir, pròpia de la peça que portem i no simplement del magatzem o de la categoria en què l'hem trobada. Potser algú s'haurà comprat la mateixa camisa que jo, però aquella tindrà una adreça diferent perquè és de l'altra persona. Així, el sistema no solament podrà saber on som, sinó també quina roba portem.

Hipertextualitat

Amb l'altra innovació actual aquesta tendència encara es fa més evident. Internet Zero (IO) és un invent de Neil Gershenfeld. En principi, no solament és possible assignar una adreça individual a tots els objectes inanimats com per exemple la roba o els béns de consum, sinó que ara també és possible assignar una adreça d'Internet a tots i cada un dels components elèctrics i electrònics de qualsevol xarxa, sistema o objecte individual, com la bombeta del llum que tenim a la tauleta de nit. Aquí la gran novetat és que tot això es podrà interconnectar a Internet. El que l'IO anuncia és una mena d'entorn tecnològic en què tota cosa «coneixerà» tota la resta, una condició tecnològica no gaire diferent de la condició biològica del nostre cos en el qual cada cèl·lula és copresent i conscient de totes les altres parts del cos. Sabem que dins el teixit del nostre ésser físic tenim sistemes de tensió i de febre i glàn-

dules que ens parlen de la nostra condició física. Aquesta és també la condició a què aspira la tecnologia electrònica en diverses classes de configuracions.

Convergència

A hores d'ara la convergència se centra en el telèfon mòbil. Aquest es troba en el procés de recapitulació de tota la història dels nostres principals mitjans de comunicació, des de la paraula oral i escrita fins al telègraf, el telèfon, la ràdio, la fotografia (el cinema), la fonografia, el vídeo, la televisió, tots els aparells d'enregistrament, els ordinadors, el correu, el fax, el correu electrònic, la comunicació via satèl·lit (GPS/GPRS), Internet i el web. Ja mira més enllà del web, cap al *podcasting* i el *videocasting*. La convergència també s'expressa en la implosió del món sobre el cos humà per mitjà del telèfon mòbil. En poques paraules, totes les dades convergeixen en nosaltres, els usuaris.

Immersió

Aquest procés d'internalització segueix un patró que ja s'ha observat en l'alfabetització, i és que una tecnologia conqueridora comença amb una fase d'evident exteriorització, abans de passar a interioritzar-se fins que arriba a fer-se invisible.⁴ Els SMS, per exemple, ens vénen a trobar allà on som. En comptes de ser jo qui ha d'anar-lo a buscar, són ells que vénen i em diuen: «Tens un missatge». Amb els telèfons mòbils ens fem el món dins la butxaca. És un sistema de comunicació que fa que ens immergim en les dades en qualsevol moment. Així, aquesta mena de proximitat de la telefonia al cos fa que ubiqüitat i immersió s'acostin en aquest context sense fils. La immersió és la condició electrònica per excel·lència. Tal com va observar McLuhan, fins i tot la humil bombeta elèctrica és «informació a 360 graus». Amb la digitalització de la informació nedem entre les dades.

Temps real i accés aleatori

El temps real és el temps de l'electricitat, mentre que l'accés aleatori és el temps de la ment. Tenim accés aleatori instantani al contingut de la nostra ment. També necessitem accés aleatori al contingut de la nostra base de dades del món de manera que formi part d'aquests grans impulsos tecnològics. El desenvolupament de motors de cerca mostra el camí. La velocitat de l'accés requereix obtenir resposta instantània de la base de dades, mentre que el desenvolupament de programari des del Yahoo fins al Google, Wikipedia i el marcatge d'adreces d'interès (com del.icio.us, o flickr) vol presentar les respostes més escaients a les preguntes, una tendència que he qualificat d'*hipertinència*.

Hipertinència

La hipertinència també es podria considerar com un altre biaix de la fase segona. És la tendència de l'electricitat de convocar i reagrupar tots els elements pertinents de qualsevol sistema d'informació o situació, d'acord amb l'accés aleatori i responent cada cop amb més precisió per mitjà d'aproximacions molt ajustades sense dependre d'una jerarquia. L'etiquetatge és un gran pas de la cultura digital cap a la hipertinència. D'ara endavant ens podem acostar a un objecte digital des de qualsevol angle que triem. La hipertinència no és solament el resultat d'un sistema d'adreces efectiu, és el nivell de pertinència que correspon al reconeixement de clústers de possibilitats estretament entrelaçats que reflecteixen molts angles alhora i que donen a l'usuari la possibilitat de triar entre moltes opcions enraonades. És l'ajust més aproximat possible entre text i context, entre una paraula clau i el context més probable de la pregunta. Les estratègies per a obtenir hipertinència varien i van des del rànquing de pàgines per freqüència d'enllaç (Google) fins a les adreces d'interès compartides.

Ubiquïtat

La distribució del jo és només en un lloc, el del cos en propiocepció, encara que la psiquiatria clínica ha descrit alguns casos rars de persones que literalment poden sentir coses a distància. Tanmateix, d'ara endavant la identitat pot ser compartida i alhora distribuïda, com passa amb la nostra «personalitat digital» o per exemple en els blocs. En un bloc, apareixem a Internet juntament amb la nostra xarxa i la llista dels nostres interessos. Mentre que la nostra part central es queda suposadament en el nostre jo propioceptiu, la nostra presència està distribuïda globalment i pot ser recuperada d'alguna manera des de qualsevol lloc i en qualsevol moment. Això ha comportat un canvi d'escala de la imatge que tenim de nosaltres mateixos, com també un canvi en els referents espacials. Per al noi que envia un SMS als de la seva tribu, els nodes de connectivitat estan començant a adquirir tanta importància o potser més i tot que el lloc.

Globalitat

El telèfon mòbil ha ampliat el nostre espai personal fins a la mida del planeta. És, entre totes les tecnologies electròniques convergents, la que ens fa veritablement globals. Encara que només la fem servir per a trucar als nostres pares. La globalitat és així mateix una altra tendència natural de l'electricitat. En realitat, va començar molt abans que la televisió o Internet, ja amb l'aparició del telègraf. La fundació de la Unió Internacional de Telecomunicacions a mitjan segle XIX va ser un senyal de reconeixement del fet que la presència humana en el planeta s'havia connectat.

4. James Joyce va observar aquest fenomen quan va escriure a *Finnegans Wake*: «La viabilitat dels nostres veïnals és invencible en la mesura que és invisible.»

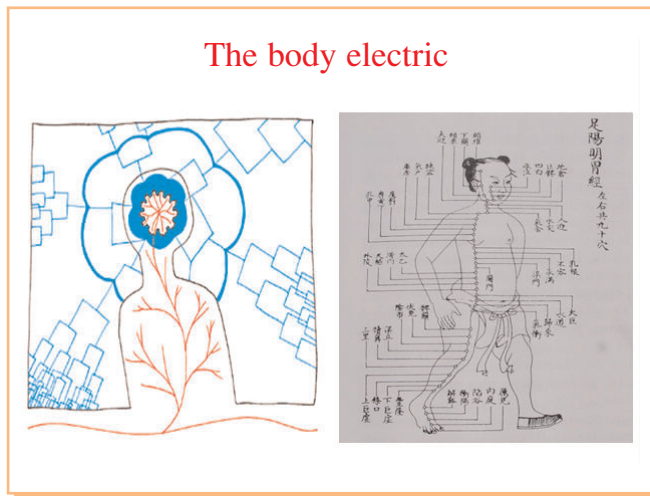
Gràcies al telèfon mòbil, segons Marco Susani, cap de disseny de Motorola, arrosseguem al nostre voltant una aura de comunicació en constant expansió. El telèfon mòbil és l'instrument de navegació, la brúixola universal de la nostra dimensió planetària. Avui dia el telèfon mòbil combina l'accés global amb la presència local i dóna a tots dos una relació proporcional. Tots som globals, fins i tot els que es neguen a portar un telèfon mòbil, fins i tot els que no se'l poden permetre. Ens connectem amb tot el planeta via satèl·lit, canviem d'escala i esdevenim persones globals tan sols mirant la televisió i les notícies del temps a la nit. Senzillament hem engrandit el nostre camp d'acció, però no hem ampliat el nostre sentit de la responsabilitat. El globalisme és al món el que el civisme és a la ciutat, això és, un sentit dels drets i de les responsabilitats que tenim envers l'expansió molt més gran de la nostra pròpia realitat, un canvi de distribució física.⁵

Transparència

Sense oblidar que estem parlant dels efectes cognitius de les relacions entre llenguatge i tecnologia, és important observar aquí que la globalitat i la transparència són conseqüències directes i exclusives de l'electricitat: la primera, de la fase analògica; l'altra, de la digital. La transparència és potser la que menys expectatives crea, i tanmateix és un dels efectes més característics de l'electricitat. La naturalesa de l'electricitat és fer aparèixer les coses, fer-les visibles. És gairebé capciós. Evidentment, la bombeta elèctrica va ser des del principi una de les estratègies de l'electricitat per a il·luminar la foscor. Les nostres ciutats i els seus paisatges nocturns han canviat constantment a causa de la il·luminació elèctrica. Però la fase digital porta aquesta tendència de transparència molt més lluny en el món de les dades, un món cognitiu. Tot el que està amagat, tal com anuncia la profecia bíblica, està destinat a ser revelat. Per un costat, les dades sobre nosaltres mateixos i qualsevol altra cosa s'acumulen a una gran velocitat. Per l'altre, com a mínim en principi, totes les dades són accessibles per un camí o altre per a qui veritablement vulgui arribar-hi.

El cos elèctric

Tot el que és tecnològic s'ha fet per mitjà d'una mena d'imitació d'una realitat fisiològica del nostre cos o la nostra ment. Al capdavall, és d'on agafem els models, els models de procediments, els models de projecció, els models d'acció i d'interacció, tot ho traiem del nostre cos. La tecnobiologia de l'electricitat està basa-

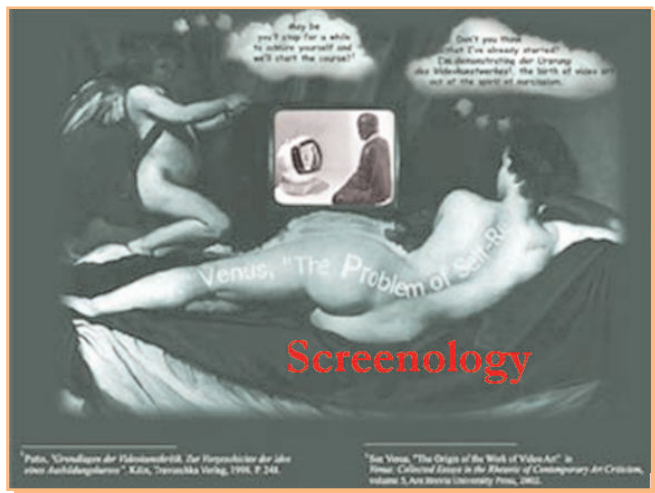
[El cos elèctric]

da en el fet que aquesta és tant dins com fora de l'ésser humà, de manera que hi ha una continuïtat natural entre el nostre interior i el nostre exterior.⁶ Amb aquest llaç de constants interaccions entre els mitjans a través dels quals bàsicament funcionem, orgànicament i socialment, la diferència entre la part orgànica i la tecnològica es torna com més va menys visible, tot i que les seves fronteres encara són traçables en aquest punt de les nostres vides. Els nostres jos tenen límits difusos, encara que estan més interconnectats que mai amb mitjans amb fils i sense fils que reestructuren la nostra vida sensorial i canvien l'ús del nostre temps i del nostre espai; és una condició híbrida, biònica.

La tecnobiologia del telèfon porta la convergència electrònica al cos. Tots els aparells digitals són extensions dels nostres sentits i de la nostra capacitat de comunicació, però el telèfon mòbil torna a portar l'electricitat al cos. El que succeeix és que la xarxa electrònica única i unificada del món, que és una projecció del sistema nerviós central humà, volta pel planeta i torna al cos.⁷

La tecnobiologia sense fils fa un altre pas endavant. El punt en què l'electricitat i el món digital s'enlairen s'origina en l'absència de fils, perquè mentre el cordó umbilical està lligat a qualsevol oficina o a qualsevol edifici o a qualsevol lloc, encara som presoners de l'espai. L'absència de cables pugna per aconseguir la total independència i autonomia, que és el principal impuls de l'educació humana i animal. El moviment fonamental a partir de l'úter matern és tallar el cordó umbilical, sortir de casa o del cau i enfrontar-nos al món o a la selva. Així, doncs, hi ha un impuls biològic molt fort cap al món sense fils.⁸

5. Cal dir que la resposta mundial al que va passar a l'oceà Índic ha estat espectacular i molt prometedora amb vista a superar finalment la crisi actual. Ho dic malgrat el fet que estem vivint un dels pitjors moments de l'època que m'ha tocat viure.
 6. Els acupuntors xinesos ja sabien fins a quin punt el cos podia ser elèctric.
 7. Cert, les apagades només són locals, encara que *local* pugui significar mig continent, però de la mateixa manera que el sistema telefònic pot perdre un circuit sense col·lapsar, la graella electrònica està globalment i totalment interconnectada.
 8. És clar que no som més presoners del lloc pel fet de no necessitar més «anar al telèfon». Encara recordo quan havia d'anar a l'oficina de Correus per parlar per telèfon. Pràcticament ningú no en tenia a la zona rural de França on em vaig criar, i calia fer mans i mànigues per a aconseguir-ne un. Aleshores te'l donaven al cap de sis mesos i encara havies d'esperar no sé quants dies que hi hagués senyal de comunicació!

[Pantallologia]

Pantallologia

Una cosa que hem de saber pel que fa al nou espai cognitiu integrat per la convergència digital és que està totalment mediatitzat per una pantalla. La pantalla ha esdevingut una pròtesi d'una importància capital. Quin paper tenen les pantalles a la nostra vida? S'estan convertint en la nostra principal connexió amb la informació. S'estan convertint en la principal interfície cognitiva. Ens passem més estona davant una pantalla que davant una pàgina. Hi ha tres pantalles que comparteixen la mitjana d'una tercera part de les hores que estem desperts. La primera pantalla és la del televisor, el vell recurs, el tub de raigs catòdics tan denigrat i insultat que projecta els seus colors en les nostres atentes retines. La segona pantalla, el nostre «segon jo» (en paraules de Sherry Turkle) és la dels nos-

tres ordinadors, de taula, portàtils i de butxaca que ja han depassat les primeres, si més no en termes de mitjana de temps que hi dediquem. Ara prestem més atenció als ordinadors que a la televisió.⁹ Per ara encara passem més estona davant el televisor (36%) que davant el telèfon mòbil (13%), la nostra tercera pantalla. Però podríem dir que el temps que passem amb la tercera pantalla és temps de qualitat. Està enfocat, actiu, engranat.

D'ençà de la invenció de l'ordinador personal, no ens limitem a mirar la pantalla, sinó que hem après a controlar-la. Gràcies als ordinadors portàtils, els que es passaven hores badant davant el televisor es van convertir en autèntics viatgers de negocis. Més que els altres dos aparells amb pantalla de la nostra vida, amb el telèfon mòbil s'experimenta la immersió. Fins al punt, i d'una manera tan inexorable, que potser caldrà que algú s'inventi la noció d'excés d'experiència de la mateixa manera que solíem parlar d'excés d'informació. El nombre d'experiències que podem tenir amb aparells monofuncionals, com és el telèfon, el televisor o els ordinadors, es multiplica pel nombre d'ocasions i situacions en què ens trobem al llarg d'un dia corrent.¹⁰

«Ahir a la nit, mentre passava una estona concentrat a la pantalla del meu P910, quan vaig acabar la feina i m'ho vaig mirar, el pas d'una realitat a una altra va ser colpidor i eminentment palpable. VAIG SENTIR visceralment el canvi en... la modalitat, el marc mental, les realitats.»¹¹

Intercanviem processos cognitius entre la ment i les pantalles. En realitat, negociem el significat que apareix a les nostres pantalles en tant que és el contrari d'agafar simplement el que se'ns ofereix com a programació normal de televisió. Això, no cal dir-ho, implica que compartir el significat també és compartir la responsabilitat d'aquest significat. Es tracta d'una forma de responsabilitat diferent de la que té el lector en paper. Sens dubte que hi ha un procés d'apropiació del llenguatge per part del lector que internalitza el llenguatge i així el controla interiorment. La formació del

9. De mitjana, de tot el temps dedicat a mirar una pantalla, incloent-hi les pantalles de cinema i de càmeres, els nord-americans en passen un 38% davant un ordinador, en contrast amb un 36% davant el televisor.
10. Els nens ho entenen. És així perquè aquesta generació d'usuaris, concretament d'aquests intensos usuaris, nens i nenes i adults joves (entre 15 i 20 anys) són els primers que ja han nascut amb aquests aparells. Ho donen per fet. Donen per fet que aviat veuran a la seva tercera pantalla tota la televisió que necessiten, a curtes batzegades de dos minuts, igual que la ràdio ens dona les notícies a les emissores de notícies. Per què haurien de malversar el seu actiu poder mental en les incabables sèries i noticiaris que veuen els seus pares? El *mobisode* de dos minuts de la televisió va adreçat a la generació Google, persones que no paeixen la informació, sinó que surfegen, cliquen i en prenen una mostra, segons el que necessitin. El 80% dels joves que té un telèfon mòbil el porta engegat tota l'estona. Sempre estan connectats, com passa amb l'atenció quan estem atents. Són els hipernens, que sempre poden fer-se la imatge general a partir d'un mínim fragment, d'una petita pantalla, la tercera pantalla.
11. Enviat per «Bopuc» a <http://bopuc.levendis.com/weblog/archives/-2005/02/20/screenology.php>
I també diu: «La pantalla està jugant amb el meu cap. No em refereixo només a la pantalla de l'ordinador... vull dir "la pantalla", com a interfície de la xarxa i de la meva ment ampliada...».

L'autor afegeix a sota una cosa que em va intrigar: «Fa deu anys, *The Skin of Culture: Investigating the New Electronic Reality*,^[w1] de DdeK,^[w2] em va des tapar l'olla. Ara el seu *The Architecture of Intelligence (The Information Technology Revolution in Architecture)*^[w3] (Excerpts) m'està xuclant el cervell... Per a compensar aquest efecte, una lectura simultània de *Mind Hacks*^[w4] i *Turning the Mind into an Ally*^[w5] (Sakyong Mipham, Pema Chodron), per a tornar-me-la a tapar, i intentar que tot es quedi a dins.

La meitat del temps no sé si estic somiant.»

w1: <http://www.google.com/search?q=derrick+de+kerckhove>

w2: <http://www.amazon.com/exec/obidos/tg/detail/-/074942480X/borisanthony-20/104-3394422-0695101>

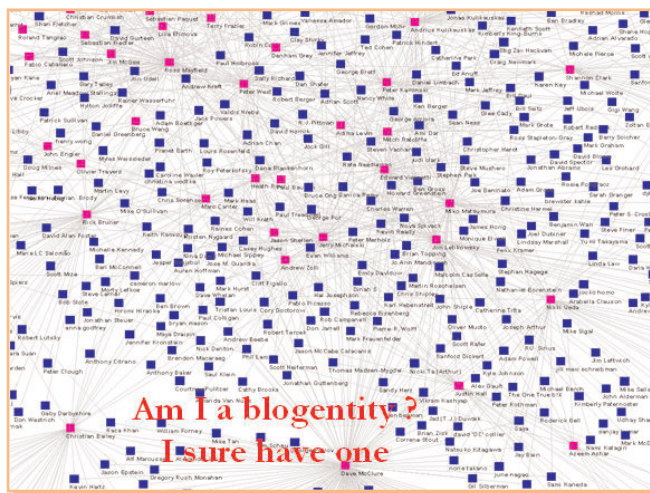
w3: <http://www.amazon.com/exec/obidos/tg/detail/-/3764364513/borisanthony-20/104-3394422-0695101>

w4: <http://www.amazon.com/exec/obidos/tg/detail/-/0596007795/borisanthony-20/104-3394422-0695101>

w5: <http://www.amazon.com/gp/product/157322345X/104-3394422-0695101?v=glance&n=283155>

lector consisteix a extreure el màxim significat i pertinència del procés de lectura i emmagatzemar-lo dins seu. La pantalla ho fa al revés: expropia en part la consciència externalitzant-la i mostrant-ne gran part dels processos lingüístics i cognitius que hi estan relacionats. D'ençà de la fotografia, hi ha hagut una progressiva emigració de la ment, del cap a la pantalla, i posteriorment, una migració de la persona, del cos cap a la xarxa. La pantalla i la xarxa proposen a la ment un tipus d'orientació inversa. La reflexió introspectiva del lector dóna pas a la implicació física cap enfora de l'usuari amb el teclat i el ratolí. Així, havent-nos girat del revés, amb programes cada cop millors i comunicacions més ràpides, el nostre *output* mental s'ha transformat, però tanmateix és més compartit que mai, tant per a persones com per a màquines, perquè quan estem connectats a la xarxa ens relacionem amb més persones que mai.

[Sóc una bloquentitat? Segur que en tinc una]

Sóc una bloquentitat?

La nostra personalitat digital ja no serà més una personalitat passiva només. L'activa està feta de blocs i per blocaires. Com els SMS, els blocs corren des de fa anys sense que ningú hi hagi parat gens d'atenció, però ara han adquirit molta importància perquè han madurat en la consciència dels usuaris d'Internet i, de fet, els blocaires estan aconseguint el primer nivell de maduresa psicològica que veritablement pot produir Internet. El bloc és l'ànima del ciborg perquè en el si del ciborg hi ha una psicologia connectada, un dels primers exemples reals del resultat psicològic de l'ús d'Internet.

«Si un arbre cau en un bosc i ningú no el sent caure, fa soroll? La resposta és: importa? De la mateixa manera, si tenim una opinió, però no tenim un bloc, importa? Som una part integrant de l'existència del web –una bloquentitat, per dir-ho així–?»¹²

El bloc no és solament un diari que publiquem, una impressió electrònica. La funció d'aquest diari que publiquem és exactament l'oposada a la que tenia el diari en l'etapa de la llengua escrita, perquè en aquesta etapa escrivíem el diari per aprendre a escriure, per aprendre a pensar i per desenvolupar la nostra identitat. Es tractava d'una cosa privada i, per tant, la tendència era no ensenyar-lo a ningú. No l'ensenyàvem, el diari era la nostra possessió, la nostra privacitat, i qualsevol tafaner que aparegués i el mirés sense el nostre permís estava obrint una seriosa esquerda en la nostra privacitat que sovint acabava posant fi a la relació. Avui posem el nostre diari a la xarxa. I no solament això, també hi posem una llista de coses que ens interessin. Hi ha una cerca automàtica per dins el nostre diari que busca totes aquelles coses que puguin ser interessants per a altres persones. I no s'acaba aquí, en aquest específic motor de cerca o llista o el mètode que sigui

que tinguem per a classificar la informació sobre nosaltres, també hi tenim totes les persones interessades en aquest aspecte concret de la nostra personalitat. Així, la nostra personalitat esdevé una combinació dels interessos que les altres persones han expressat, i de tots els arxius, dins el nostre bloc.

Així, doncs, podem imaginar la diferència entre l'aproximació psicològica a un bloc i a un diari tradicional. En tant que imatge projectada de nosaltres mateixos, el bloc que publiquem sobre el que ens interessa és escollit. És una personalitat digital activa, no passiva. És una personalitat digital activa que realment podem controlar, sobre la qual podem dir «Hi sóc al darrere» o no, però depèn de nosaltres decidir què és el que volem ser i el punt principal és que nosaltres el seleccionem, ningú més. El bloc construeix també una comunitat d'interessos que es converteix en la nostra comunitat digital personal. Les xarxes han introduït una condició híbrida d'individualitat i identitat, un nou concepte en la cultura que és *publivat*,^(a) un terme encunyat pel meu col·lega Mark Federman en el Programa McLuhan. Com molts neologismes híbrids necessaris, aquest aplega *privat* i *públic*. De manera que *publivat* és aquesta curiosa configuració de mi mateix que em fa públic però que continua essent una indicació de qui sóc.

«Internet ha transformat la societat (quantes vegades s'ha repetit això?) i els blocs encara fan un pas endavant. Serem la primera generació de persones, des del començament, que deixarem un registre permanent, encara que digital, de la nostra existència quotidiana. En mil anys no es farà cap pregunta sobre com vivíem –ja que el registre explícit estarà contingut no solament en cadenes de notícies (que expliquen amb tot detall

12. Enviat per Jay Allen a <http://www.theundergrounddialectic.com/mt/archives/000098.html>

(a) En l'original *publicy* (joc de paraules entre *privacy* i *publicness*) (n. de l'e.)

esdeveniments tràgics i escandaloses traïdories), sinó també en blocs de blocaires individuals que explicaran amb tot detall la història de la seva vida, les seves opinions i les coses que els passen a un nivell minúscul. No hi ha precedents i encara no som conscients dels canvis que poden provocar en la nostra societat programes com MovableType.»¹³

Identitat privada

A l'electricitat li agrada la identitat? És una pregunta fonamental. El projecte de vigilància de dades personals Homeland Security del Govern dels EUA per lluitar contra el terrorisme, ¿no és més que una invenció de l'Administració de George W. Bush, o és la mateixa Administració de George W. Bush una invenció progressiva de l'electricitat que va madurant en un sistema de vigilància universal? La qüestió és que un cop el dispositiu tecnològic s'ha posat en marxa, no hi ha ningú que l'aturi. ¿La interconnexió de tot el que és elèctric mitjançant aquests diminuts xips que substituiran les etiquetes i els codis de barres ens mantindrà en estret contacte amb el món que ens envolta? ¿O ja ha arribat a un punt molt més enllà de nosaltres? Aquest nou desenvolupament, que ja s'aplica en determinades línies de productes, potser no sembla gaire important, però està ampliant l'esfera de dades de la nostra personalitat digital¹⁴ i ens fa més vulnerables a l'esquerda de la privacitat. I el fet que prové del que sembla una legítima necessitat de la indústria per a facilitar la gestió d'inventaris en el negoci de la distribució de béns i materials no ens resulta tranquil·litzadora. Al final –més aviat que tard– se'ns aplicarà com a consumidors i ens farà realment tan traçables que no ens podrem amagar enlloc. Malgrat la criptografia (fins i tot la criptografia quàntica, l'úl-

**The more they
know about you,
the less you exist**
(Marshall McLuhan)

[Com més saben de nosaltres, menys existim.
(Marshall McLuhan)]

tima tecnologia de xifratge de què es disposa és finalment desxifrabla), els que realment ho volen, poden trobar tot allò que vulguin trobar. Entre GoogleEarth i el telèfon mòbil, nosaltres –o la nostra personalitat digital– no tenim cap lloc on amagar-nos.

Com a conseqüència, hi ha un creixent neguit entre els observadors culturals –inclòs McLuhan– que potser estem perdent autonomia i tal vegada fins i tot identitat a les xarxes. El que interessa debatre en el futur immediat és si estem disposats a concedir tant de control sobre els nostres afers privats.

Bon curs acadèmic!

<--> Citació recomanada:

KERCKHOVE, Derrick de (2005). «Els biaixos de l'electricitat». A: *Lliçó inaugural del curs acadèmic 2005-2006 de la UOC* (2005: Barcelona) [article en línia]. UOC. [Data de consulta: dd/mm/aa].
<<http://www.uoc.edu/inaugural05/cat/kerckhove.pdf>>

13. A <http://www.sixapart.com/movabletype/>

14. La meva persona digital està formada per totes les dades que s'han recollit sobre mi. Aquesta noció va ser encunyada per l'assessor de negocis australià Roger Clarke. Jo tinc una persona digital activa i alhora una de passiva. La persona digital passiva és la que no coneixem o aquella sobre la qual no controlem la informació. És un model de l'individu creat per a recollir estadístiques vitals, fets, anàlisis i tota mena de dades diverses sobre una persona concreta, i la premsió és que s'utilitzi com a servidor intermediari per a aquest individu per a facilitar les transaccions financeres i d'altra mena

Derrick de Kerckhove

Director del Programa McLuhan de Cultura i Tecnologia
 Professor del Departament de Francès de la Universitat de Toronto
 Professor de la Facultat de Sociologia de la Universitat Federico II de Nàpols

És director del Programa McLuhan de Cultura i Tecnologia i professor del Departament de Francès de la Universitat de Toronto. L'any 1975 es va doctorar en Llengua i Literatura Franceses a la Universitat de Toronto i l'any 1979 va obtenir el doctorat de tercer cicle en Sociologia de l'Art a la Universitat de Tours (França).

Derrick de Kerckhove ha guiat seminaris sobre intel·ligència connectada arreu del món, i ara presenta aquesta nova perspectiva del món empresarial, l'administració i l'entorn acadèmic per a ajudar petits grups a pensar conjuntament d'una manera sistemàtica i efectiva mitjançant tecnologies digitals. En aquesta mateixa línia, ha contribuït a l'arquitectura d'Hypercession, un programari que en aquests moments Emitting Media s'encarrega de desenvolupar i que s'utilitza en diferents situacions educatives. Com a assessor de mitjans de comunicació, cultura i polítiques relacionades, Derrick de Kerckhove ha participat en les sessions de preparació i pluja d'idees dels projectes del Pavelló d'Ontario de l'Expo 92 a Sevilla, l'exposició Canada in Space i el Centre de Teledifusió de Toronto per a la CBC.

Ha participat en la Cité des Sciences et de l'Industrie de París el 2004. És membre del comitè cultural de la candidatura de Toronto per als Jocs Olímpics de 2008, així com també membre actiu del Vivendi Institut de prospective, en què és responsable de la investigació del futur desenvolupament tecnològic i comercial de les noves tecnologies. Ha rebut del Govern francès la medalla de l'orde de *Les Palmes Académiques*.

És membre del Club de Roma des de 1995. Recentment, Derrick de Kerckhove ocupa la prestigiosa càtedra Papamarkou d'Educació i Tecnologia a la Biblioteca del Congrés de Washington, DC.

Publicacions

- *Understanding 1984* (UNESCO, 1984).
- *McLuhan e la metamorfosi dell'uomo* (Bulzoni, 1984), coeditat amb Amilcare Iannucci.
- *The Alphabet and the Brain* (Springer Verlag, 1988), coeditat amb Charles Lumsden.
- *La civilisation vidéo-chrétienne* (França, 1990; Itàlia, 1991).
- *Brainframes: Technology, Mind and Business* (Bosch & Keuning, 1991).
- *The Skin of Culture* (Somerville Press, 1995).
- *Connected Intelligence* (Somerville, 1997).
- *The Architecture of Intelligence* (Dinamarca, 2000).

Més informació sobre l'autor a <http://www.mcluhan.utoronto.ca/derrickdekerckhove.htm>